

'Niemand houdt mij tegen'

In *De wapenroute* onderzoekt Sinan Can de herkomst van diverse moordwapens. Het is een documentaireserie van een journalist die iets teweeg wil brengen. 'Ik hoop dat ik nieuwe generaties inspireer.'

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: TOM CORNELISSEN, ANP

De vakantie is voorbij, de batterij is opgeladen. Op een berg, drieduizend kilometer van huis, kwam Sinan Can tot rust na een druk televisiejaar. Hoewel hij veel heeft gewandeld en gelezen, was hij ondertussen ook aan het werk. "Ik heb altijd een notitieblokje bij me. Daarin noteer ik nieuwe ideeën of opmerkingen over de opbouw van een documentaire."

Ben je op vakantie gezellig?

"Gezellig zijn heb ik al lang opgegeven, haha. Ik had een maand vrij, maar moest een week eerder terugkomen omdat *De wapenroute* naar voren werd geschoven."

In dat programma zoek je naar de herkomst van de wapens waarmee Pim Fortuyn, Peter R. de Vries en Theo van Gogh werden omgebracht. Wat fascineerde jou aan dit onderwerp?

"Ik zag een Amerikaanse documentaire over de route die het wapen heeft afgelegd waarmee president Abraham Lincoln in 1865 werd vermoord. Ik dacht: dit kun je ook in Nederland maken. We hebben hier de afgelopen 25 jaar een aantal historische moorden gehad. Die

op Fortuyn, De Vries en Van Gogh stonden nog het meest op mijn netvlies. Ze zijn allemaal met een vuurwapen gedood; Theo van Gogh werd eerst doorzeefd, voordat zijn keel ritueel werd doorgesneden. Ik wist alle details nog over die moorden, maar niet over de moordwapens. Waar kwamen ze vandaan, hoe kwamen ze hier terecht? Dat wilde ik uitzoeken."

Van Gogh en Fortuyn werden vermoord in jouw beginjaren als journalist. Was dat bepalend voor de loopbaan?

"Zeker. In mei 2002 liep ik stage bij CNN in Istanbul. Ik was net thuis toen de hoofdredacteur belde: 'Kom terug naar de redactie, want die kale van jullie is vermoord!' Die kale? 'Ja, die politicus.' Ik wist meteen dat het over Fortuyn ging en sprong in de auto. Onderweg belde ik mijn vader om te vragen wat er precies was gebeurd, of er iets bekend was over de dader. Die zou een migratieachtergrond hebben. Mijn vader zei: 'Als dat zo is, zijn de gevolgen niet te overzien.' Hier en daar waren inmiddels rellen uitgebroken. Die avond al verklaarde de politie op een persconferentie dat het om een

witte man ging. Toen ik terug was in Nederland heb ik mijn afstudeerscriptie geschreven over de uren tussen de moord en die verklaring. Daarvoor sprak ik ook Wim Kok. Hij bekende opgelucht te zijn geweest toen bleek dat de dader geen migratieachtergrond had."

Wat deed die moord met jou?

"Die maakte veel indruk op me. Tot dan toe was Nederland een saai land. Mijn ouders komen uit Turkije, daar worden regelmatig journalisten en politici vermoord. Maar ik ben in Nederland geboren en getogen, een land waar sinds de lynchpartij op de gebroeders De Witt in 1672 geen politieke moorden meer waren gepleegd. Na de moord op Pim Fortuyn ging hier de doos van Pandora open. In 2004 werd Theo van Gogh vermoord. Op brute wijze, midden in Amsterdam, vanwege zijn film *Submission* over Ayaan Hirsi Ali. Zij werd ook bedreigd, maar ze kreeg goede bescherming. Van Gogh niet. Hij verwachtte hoogstens dat iemand hem eens een schop zou geven. Maar vermoorden? In Nederland? Hij zei letterlijk in een interview: 'Die kogel komt niet voor mij.' Een >

'Het zou ongezond zijn als ik geen angst zou kennen, maar over gevolgen **denk ik niet na**'

“En, wat kan ik winnen?”

ncrvgids

Win toegangskaartjes voor Pantropica

Kijk uw ogen uit in Pantropica (voorheen de Orchideeën Hoeve), het junglepark met tropische dieren in de Noordoostpolder. Reis in één dag de halve wereld rond in dit avontuurlijke park voor het hele gezin. Ga op ontdekkingsstocht in tien geheel overdekte werelden. Beleef onder meer Amazonia, Tropica, Lori Bush en Vlinderica. Wandel tussen de vlinders, voer de papegaaitjes, maak foto's in het sprookjesachtige Flowerpark en bewonder de orchideeënpracht..

NCRV-gids mag 5x 2 toegangskaartjes weggeven, inclusief koffie of thee met gebak! Winnen? Meedoen kan tot en met 23 september.

Beproof uw geluk op ncrvgids.nl/winnen

ontroerende naïviteit. Sinds de moord op Fortuyn zijn advocaten, politici en journalisten ook hier niet meer veilig. Alsof er toen iets werd getriggerd.”

Was die periode voor jou als immigrantenkind ook een kantelpunt?

“Ja natuurlijk! Ik groeide op in een fijn en veilig Nijmegenarbeidersgezin in een multiculturele volksbuurt. Ik had nooit te maken met racisme en discriminatie, voelde me niet anders dan andere Nederlandse kinderen. Het breekpunt was 9/11. Daarna, en na de moord op Van Gogh, haalden mensen in discussies meteen mijn migratieachtergrond erbij. Op het voetbalveld zei iemand tegen me: ‘Doe je bomgordel af.’ Ik ben niet eens religieus! Theo van Gogh, Pim Fortuyn en Peter R. de Vries waren ook mijn landgenoten. Hun dood raakte mij ook.”

Welke impact had dat op je werk?

“Vanaf het moment dat ik in 2011 zelf documentaires ging maken, wilde ik verhalen vertellen vanuit verschillende perspectieven. Dat is een rode draad in mijn werk: ik wil laten zien hoe andere mensen leven en waar ze vandaan komen. Hoe oorlogen eruitzien en wat mensen dan meemaken en waar ze voor vluchten.”

Daarmee val je vaak in de prijzen.

Wat betekenen die voor jou?

“Het is fijn dat mijn gepassioneerde team en ik waardering krijgen voor ons harde werk. Maar liever dan een prijs te winnen, maak ik tien mooie uitzendingen die impact hebben, iets teweegbrengen en veranderen in de samenleving. Daar kan geen prijs tegenop.”

Voor die documentaires neem je ook risico's. De wapenhandel is een louchewereld, je reisde eerder door IS- en talibangebied. Wie houdt jou tegen?

“Niemand. Maar ik zal nooit iets maken puur om te scoren. Altijd kijk ik of iets belangrijk genoeg is om te vertellen. De wapenhandel is zo'n onderwerp: er zijn grote belangen mee gemoeid. Door het

PASPOORT

NAAM: Sinan Can

GEBOREN: 31 oktober 1977 in Nijmegen

OPLEIDING: Studeerde journalistiek in Tilburg

CARRIÈRE: Na een stage bij CNN in Istanbul ging Sinan aan de slag bij Zembla. In 2009 won hij de Loeprijs voor beste onderzoeksjournalistiek. Vanaf 2011 maakt hij zelf documentaires, de eerste was *De dag dat de wereld veranderde*. Hij maakte daarna naam met onder meer *Bloedbroeders*, *De lokroep* (over de radicale Islam), *Retour kalifaat* en *Sinan op zoek naar het paradijs*. Meerdere producties van hem vielen in de prijzen, zo won hij in 2021, 2022 en 2024 een Tegel, de belangrijkste prijs voor journalistiek in Nederland.

onthullen van de werkwijze van wapenhandelaars en de routes die ze gebruiken, loop ik risico. *De wapenroute* is misschien wel de lastigste serie die ik ooit maakte. We moesten mensen voor de camera krijgen die er helemaal geen belang bij hadden om op tv te komen.”

Ken jij geen angst?

“Het zou ongezond zijn als ik geen angst zou hebben. Maar ik heb een ongekende passie voor dit vak. Die passie, dat vuur, is zo hoog dat het angstvuurtje daardoor dooft. En ik denk niet altijd goed na over de gevolgen. Er zit bij mij, net als bij Theo van Gogh destijds, nog een stukje Nederlandse naïviteit: die kogel komt niet voor mij. Hij was daar zeker van, en ik ben dat ook. Ondanks mijn migratieachtergrond heb ik veel meer Nederlandse karaktertrekken dan Turkse.”

Wat is de impact op je privéleven?

“Ik scherm dat volledig af. Het is de prijs die ik betaal. Dat is soms moeilijk. Hoe lang kan ik op deze voet door? Drie jaar? Tien jaar? Er komt een moment dat ik de luwte in wil. In de hoop dat mensen me vergeten en dat de bedreigingen verdwijnen. De ellende begon al in 2006, na mijn research voor de Zembla-uitzending *De heilige Ayaan*. We kregen kogelbrieven op de redactie. Na *De lokroep* belde iemand uit Pakistan me 's nachts op mijn privénummer met de boodschap: ‘We gaan jou pakken.’ Ik ontving talloze brieven waarin werd uiteengezet hoe ik gestraft zou worden. In Nederland zitten nog altijd jihadsympathisanten, onderschat die niet. Ik ben niet veilig.”

Is dat het allemaal waard?

“De tijd zal het leren. Brengt wat ik maak iets teweeg, verandert het iets? Ik hoop dat ik nieuwe generaties journalisten inspireer. Dat zij de fakkel overnemen wanneer ik de luwte inga. Als dat zo is, was het me dat allemaal waard, ja.”

> DE WAPENROUTE | WOENSDAG | NPO 2 | BNNVARA | 20.25